

مجموعه گفتارهای علمی اخلاقی

حضرت آیت الله یثربی دامت برکاته

به سوی معرفت

تفسیر آیات ولایت و امامت

**نتیجه روایات اهل سنت
برتری نابکاران امت**

۲۵ اردیبهشت ۱۳۸۷

۸ جمادی الاول ۱۴۲۹

تکثیر این جزوه

با رعایت محتوا، حفظ امانت در نقل و ذکر مأخذ مجاز است

« الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد وآله الطاهرين ولعنة الله على أعدائهم أجمعين » .

مقدمه؛

در سلسله مباحث گذشته بیان کردیم که علماء و متکلمین اهل سنت برای اثبات عدالت تمامی صحابه علاوه بر آیات قرآن کریم به روایات منقول از رسول الله ﷺ نیز استناد و تمسک می‌کنند. در جلسه گذشته مهمترین و معتبرترین روایت مورد استناد آنان را از جهت سند و دلالت بررسی کردیم و به این نتیجه دست یافتیم که روایت « أصحابي كالنجوم بأيهم اقتديتم اهتديتم » نزد علمای برجسته اهل سنت از نظر سند، اعتبار ندارد و قابل اعتماد نمی‌باشد. به نظر بزرگان اهل سنت، این روایت از جهت محتوی و مضمون نیز دلالتی بر عدالت تمامی صحابه ندارد.

بهترین انسانها، هم عصران رسول خدا ﷺ؟!

روایت دیگری که اهل سنت برای اثبات عدالت تمامی صحابه رسول الله ﷺ به آن استناد می‌کنند روایتی است که در دو کتاب صحیح بخاری و

صحیح مسلم ذکر شده است. این روایت نسبت به روایت قبل دارای یک امتیاز و ویژگی می‌باشد؛ چرا که دو کتاب مهم اهل سنت آن را نقل کرده‌اند. بنابر نظر علمای عامه هر روایتی که در کتب صحاح آمده باشد از صحت، اعتبار و اتقان برخوردار است و هیچ راهی برای تضعیف سند آن وجود ندارد. حال که اهل سنت، سند روایت را پذیرفته‌اند، برای بررسی صحت و سقم روایت، آن را از جهت دلالت مورد نقادی قرار می‌دهیم. اهل سنت بر این باورند که رسول الله ﷺ فرموده‌اند:

« خیر الناس قرنی ثم الذین یلونهم ، ثم الذین یلونهم »^(۱).

بهترین مردم هم عصران من هستند، سپس کسانی که پس از آنان می‌آیند، سپس کسانی که در عصر بعد خواهند آمد.

روایت فوق با تعبیرات دیگری نیز نقل شده است که تغییری در معنا و مفهوم اصلی روایت ایجاد نمی‌کند. به عنوان نمونه در نقلی دیگر عبارت انتهایی روایت « ثم الذین یلونهم » سه بار تکرار شده است^(۲). علمای اهل سنت بر این نظرند که طبق فرمایش رسول الله ﷺ، بهترین انسانهایی که در زیر آسمان زندگی کرده‌اند اصحاب رسول الله ﷺ می‌باشند و همانند آنان، نه در گذشته و نه در حال و نه در آینده نبوده و هرگز نخواهد آمد.

۱- صحیح بخاری، جلد ۷ صفحه ۱۷۴، شرح صحیح مسلم، جلد ۱۶ صفحه ۸۴ و مستدرک حاکم، جلد ۳ صفحه ۱۹۱.
 ۲- فتح الباری، جلد ۷ صفحه ۶، المصنف ابن شیبیه، جلد ۷ صفحه ۵۴۸ و منتخب مسند عبد بن حمید، صفحه ۱۴۹.

نقد استدلال اهل سنت

الف: استدلال اهل سنت، مبتنی بر دور؛

پیش از آنکه دلالتِ روایتِ فوق را مورد بررسی قرار دهیم لازم است که به مطلبی مهم اشاره نماییم. علمای منطق ثابت کرده‌اند که استدلال مبتنی بر «دور» باطل است^(۱). به عبارت دیگر دور منطقی نشانهٔ اوج بی منطقی است. توضیح بیشتر آنکه، اگر برای اثبات موضوعی - وجود الف - به موضوع دیگری - وجود باء - استناد کنیم که وجود آن به همان موضوع سابق - الف - تکیه داشته باشد، این استدلال از نظر منطقی، اعتبار ندارد و باطل می‌باشد؛ زیرا مبتنی بر دور است. مثال دیگر آنکه، اگر برای اثبات اجتهاد فردی به ادعای خود آن فرد تمسک کنیم این استناد نیز از نظر منطقی بی‌اعتبار است؛ زیرا مستلزم دور می‌باشد.

در بحث حاضر نیز همین حکایت جاری است؛ چرا که که روایت هنگامی پذیرفتنی و مورد اعتماد است که ناقلان و راویان آن عادل باشند اما ناقلان این نوع از روایات با نقل چنین احادیثی می‌خواهند عدالت خود را ثابت کنند. راویان این دسته از احادیث مدعی هستند که این روایات را از پیامبر ﷺ شنیده‌اند و پیامبر ﷺ تمامی صحابه را عادل معرفی نموده است در نتیجه آنان نیز عادل هستند. حال آنکه از نظر منطقی باید در جایی دیگر و به گونه‌ای متفاوت - نه استناد به روایاتی که خود ناقل آن هستند - عدالت و راست گفتاری آنان ثابت

۱- الحکمة المتعالیة، جلد ۷ صفحه ۱۲۴ از منابع اهل سنت بنگرید به شرح المقاصد، جلد ۱ صفحه ۱۶۴.

شود. نتیجه سخن آنکه، اگر بخواهیم عدالت و وثاقت صحابه را با روایاتی که خود راوی آن هستند، ثابت کنیم، گرفتار دور منطقی شده‌ایم.

ب: صحابه، برتر از پیامبران صلی الله علیه و آله؟!

پس از بیان اشکالی که در پرتو علم منطق پدیدار گردید، به دیگر اشکالات موجود در راه استدلال به این روایت می‌پردازیم روایت مورد استناد اهل سنت همچون روایت گذشته از نظر دلالت دارای اشکالات متعددی می‌باشد و به هیچ وجه نمی‌توان پذیرفت که رسول الله صلی الله علیه و آله چنین سخنی را بیان کرده باشند. بنابر نظر اهل سنت، پیامبر صلی الله علیه و آله فرموده‌اند: بهترین مردمان، کسانی هستند که در زمان من می‌زیسته‌اند و سپس کسانی که در یک قرن - صد سال - آینده می‌آیند و بنا به روایت دیگر کسانی که تا سیصد سال آینده می‌آیند جز بهترین انسانها هستند. بنابر ظاهر حدیث باید پذیرفت که تمامی صحابه رسول الله صلی الله علیه و آله از انبیاء صلی الله علیه و آله و اولیای گذشته برتر و بالاتر می‌باشند. آیا چنین سخنی قابل قبول است که رسول الله صلی الله علیه و آله تمام کسانی که هم عصر ایشان صلی الله علیه و آله بوده‌اند را برتر از انبیاء صلی الله علیه و آله بدانند؟! آیا می‌توان پذیرفت که هم عصران رسول الله صلی الله علیه و آله چون سمرة ابن جندب و مغیره ابن شعبه از پیامبران اولوالعزم صلی الله علیه و آله برترند؟!

با طرح این سؤالات و پرسش‌های فراوانی از این دست، اهل سنت تنها دو راه در پیش روی دارند؛ یا افرادی چون سمرة ابن جندب و مغیره ابن شعبه را از صحابه رسول الله صلی الله علیه و آله ندانند، که در این صورت موضوعی بدیهی و روشن را انکار کرده‌اند؛ یا اینکه مقام آنان را از پیامبران صلی الله علیه و آله پایین‌تر بدانند، که لازمه آن،

کذب و دروغ پنداشتن حدیثی می‌باشد، که در کتب صحاح آنان نقل شده است. مسلم است علمای اهل سنت به چنین لوازمی تن در نمی‌دهند. البته اگر صحت سند روایت را بپذیریم، می‌توان این روایت را بدین گونه تأویل و تبیین نمود؛ رسول الله ﷺ در مقام بیان این مطلب بوده‌اند که، هم عصران ایشان در مجموع از بهترین مردمان هستند نه اینکه تنها صحابه، بهترین انسانهای آفریده شده هستند.

ج: عدم عمومیت روایت؛

در روایت دیگری اهل سنت از رسول الله ﷺ نقل می‌کنند:

« خیر الناس قرنی الذی أنا فیهم ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم »^(۱).

بهترین مردمان هم عصران من هستند که من در میان آنان هستم، سپس کسانی که پس از آنان می‌آیند آنگاه کسانی که در عصر بعد می‌آیند.

آری، معیت و همراهی با رسول الله ﷺ و درک محضر و عصر ایشان ﷺ برای هر انسانی حائز اهمیت است و امتیاز و ویژگی خاصی به فرد می‌دهد اما باید به این نکته توجه داشت که صرف همراهی با پیامبر اکرم ﷺ موجب وثاقت، عدالت و سلامت نمی‌گردد. برخی از علمای اهل سنت با نظر فوق موافق هستند و در ذیل روایت مورد استناد می‌نویسند:

« لیس علی عمومه بدلیل ما یجمع القرن من الفاضل و المفضول و قد جمع

قرنه جماعة من المنافقین المظهرین للإیمان وأهل الكبائر الذین أقام

۱- الجامع الصغیر، جلد ۱ صفحه ۶۲۲ و کنز العمال، جلد ۱۱ صفحه ۵۲۶.

عليهم أو على بعضهم الحدود»^(۱).

نمی توان این روایت را به نحو عموم و شمول پذیرفت؛ زیرا در عصر رسول الله ﷺ انسانهای خوب و بد (عالی و دانی) می زیستند، همچنین در عصر ایشان ﷺ منافقینی بودند که تظاهر به ایمان می کردند، همچنین گناهکارانی بودند که بر آنها یا برخی از آنها حد جاری شد.

پس روایت فوق - بنابر فرض صحت سند - ناظر به فضیلت جمعی صحابه است؛ چرا که این توفیق رفیق آنان گشت و محضر رسول الله ﷺ را درک کردند، اما درک محضر پیامبر ﷺ، وثاقت و عدالت هیچ کس را ثابت نمی کند.

د: صحابه، برتر از علمای اهل سنت؛

اشکال دیگری که بر دلالت روایت وارد می شود از این قرار است که اگر عدالت و افضلیت صحابه رسول الله ﷺ ثابت شود و آنان را از تمام گذشتگان و آیندگان برتر و بالاتر بدانیم، باید بپذیریم که قاتلین عثمان^(۲) از ائمه چهارگانه اهل سنت^(۳)، برتر و بهتر هستند؛ چرا که گروهی از صحابه رسول الله ﷺ گرد خانه عثمان جمع شدند و او را به قتل رساندند. از آن سو، رسول الله ﷺ صحابه خود را بهترین انسانها معرفی کرده است پس باید همان گونه که بیان شد قاتلین عثمان و بسیاری دیگر که مرتکب سایر معاصی کبیره شده اند از ائمه اهل سنت برتر باشند. در نتیجه کسانی که دستشان به خون خلیفه سوم آغشته شده

۱- تفسیر القرطبی، جلد ۴ صفحه ۱۷۱.

۲- برای اطلاع بیشتر رجوع کنید به جزوه شماره ۳۲ صفحه ۱۶.

۳- شافعی، احمد حنبل، مالک و ابو حنیفه.

است، از تمام علما، روات، ثقات و ... اهل سنت برتر هستند.

پرسش مهمی که عالمان اهل سنت باید به آن پاسخ دهند این است که آیا به لوازم نظر خود ملتزم و پایبند هستند یا خیر؟ همچنان منتظر پاسخ آنان هستیم. همچنین پرسش دیگری که گریبان اهل سنت را گرفته این است که چرا امروزه بر سر قبر عثمان می‌ایستید و او را شهید می‌دانید و زیارت می‌کنید؟ مگر نه آن است که عثمان به دست بهترین انسانها (صحابه) به قتل رسیده است؟ آیا کشته شدن او به دست بهترین انسانها مؤید خطا کار بودن عثمان نیست؟ در ادامه روایت منسوب به رسول الله ﷺ آمده است:

«ثم الذين يلونهم».

سپس کسانی که به دنبال آنان می‌آیند.

به استناد فراز پایانی این روایت باید اهل سنت بپذیرند که افرادی چون یزید بن معاویه^(۱)، حجاج بن یوسف ثقفی^(۲) و حمید بن قحطبه^(۳) که در عصر بعد از پیامبر ﷺ و در مدّت زمانی که روایت شامل آن می‌شود پا به عرصه حیات گذاشتند از تمام علمای گذشته، حال حاضر و آینده اهل سنت برتر و بالاتر هستند. آیا اهل سنت می‌پذیرند که حجاج بن یوسف و حمید بن قحطبه که جنایات آنان در تاریخ ثبت و ضبط شده و جای انکار ندارد از علمای حال حاضر آنان چون قرضاوی، علمای الأزهر و علمای عربستان برتر باشند؟!

۱- متوفی به سال ۶۴ هـ ق (مروج الذهب، جلد ۳ صفحه ۶۵).

۲- متوفی به سال ۹۵ هـ ق (وفیات الاعیان، جلد ۲ صفحه ۵۳).

۳- متوفی به ۱۹۵ هـ ق (البدایة والنهایة، جلد ۱۰ صفحه ۱۳۸).

ه: برتری مشرکین هم عصر رسول الله ﷺ؛

اشکال دیگری که می‌توان بر دلالت روایت وارد کرد و نظریه پردازان عدالت تمامی صحابه باید به آن پاسخ دهند از این قرار است که رسول الله ﷺ در روایت منتسب فرموده‌اند: مردم عصر من بهترین مردمان هستند. سخن پیامبر ﷺ مطلق بیان شده است و مقید به شخص و یا گروه خاصی نمی‌باشد؛ به عبارت روشنتر، بنا بر روایتی که اهل سنت نقل می‌کنند رسول الله ﷺ مسلمانان عصر خود را بهترین مردمان معرفی نموده است، بلکه به صورت عام و مطلق بیان کرده‌اند که تمام هم عصران ایشان اعم از مسلمان، مشرک و ملحد بهترین انسانها هستند. بنابراین باید پذیرفت افرادی چون ابو لهب، ابو جهل و ابو سفیان و تمام کسانی که هم عصر رسول الله ﷺ بودند و با ایشان به جنگ برخاستند، از تمام مسلمانان قرون آینده بالاتر و والاتر باشند.

و: جنایات روی داده در عصر رسول الله ﷺ؛

بر اساس روایت منتسب شده، رسول الله ﷺ قرنی را که در آن زیسته‌اند بهترین قرون می‌دانند. چگونه می‌توان قبول کرد که عصر صدر اسلام بهترین عصر می‌باشد، حال آنکه بزرگترین و وحشتناک‌ترین جنایتها در این قرن روی داد. در همین قرن بود که یزید بن معاویه به حکومت رسید و سیدالشهدا علیه السلام که به همراه برادر بزرگوارشان علیه السلام دو سید جوان اهل بهشت هستند^(۱) را به طور فاجعه‌آمیزی به شهادت رساندند. در سال بعد در مدینه واقعه «حرّه» روی

۱- عیون اخبار الرضا علیه السلام صفحه ۳۶، از منابع اهل سنت بنگرید به: مستدرک حاکم، جلد ۳ صفحه ۱۷۶، مجمع الزوائد، جلد ۹ صفحه ۸۳ و منابع الموده، جلد ۲ صفحه ۱۸۱.

داد و هفصد نفر از صحابه که در میان آنان دهها نفر حافظ قرآن بودند به قتل رسیدند، و ناموس بسیاری از خانواده‌ها مورد هتک واقع شد^(۱). در سال بعد نیز حجّاج بن یوسف ثقفی خانه خدا را محاصره و با منجنیق سنگ باران کرد^(۲). آیا باز هم می‌توان ادعا کرد که قرنی که رسول الله ﷺ در آن می‌زیسته‌اند بهترین قرن می‌باشد؟

تقاضایی از محققین عامّه؛

روی سخن ما با علمایی از اهل سنت است که شایستگی عنوان برادری دارند. از منصفین و محققین آنان استدعا داریم، دامن علم و تحقیق را از خرافات و اباطیل بزدایند و صرف نظر از شیعه و سنی بودن و اختلافات دیگر به آنان عرض می‌کنیم، بحث علمی روش و متد ویژه خود را می‌طلبند. نمی‌توان مسأله‌ای را به عنوان یک اصل علمی پذیرفت اما نه از عهده اثبات آن بر آمد و نه به لوازم آن ملتزم شد.

ح: تعارض در روایات اهل سنت؛

پذیرش روایت مورد استشهاد، اهل سنت را با مشکل دیگری نیز مواجه می‌کند و آن عبارت است از تعارضی که بین روایات به وجود می‌آید. آنان باید راه حلی برای این تعارض بیابند. از یک سو روایت مورد استشهاد بیان می‌کند که بهترین انسانها صحابه رسول الله ﷺ می‌باشند و از سوی دیگر بنا بر نقل اهل

۱- تاریخ طبری، جلد ۴ صفحه ۲۷۴ و البدایة و النهایة، جلد ۶ صفحه ۲۶۱.

۲- تاریخ طبری، جلد ۵ صفحه ۴۹۸، الکامل فی التاریخ، جلد ۴ صفحه ۱۱۳.

سنت، رسول الله ﷺ فرموده‌اند: بهترین انسانها، کسانی هستند که در قرون آینده پا به عرصهٔ حیات می‌گذارند و در حالی که مرا ندیده‌اند به من ایمان می‌آورند. به عنوان نمونه به چند مورد از این روایات اشاره می‌کنیم.

«طوبی لمن رآني وآمن بي وطوبى سبع مرّات لمن لم يرنى وآمن بي»^(۱).

خوش به سعادت کسی که مرا دید و به من ایمان آورد، و هفت بار خوش به سعادت کسی که مرا ندید و به من ایمان آورد.

و در روایت دیگر آمده است:

«من أشدّ أمتي لي حبّاً ناس يکونون بعدي يوذّ أحدهم لو رآني بأهله وماله»^(۲).

کسانی از ائمتّم مرا بسیار دوست دارند، که پس از من می‌آیند و برای دیدن من حاضر هستند که از مال و خانوادهٔ خود بگذرند.

در حدیثی دیگر، راوی نقل می‌کند:

«تغذينا مع رسول الله ﷺ ومعنا أبو عبيدة بن الجراح قال، قلنا: يا رسول الله ﷺ أحد خير منّا؟ أسلمنا معك وجاهدنا معك؟ قال: نعم قوم يکونون بعدکم يؤمنون بي ولم يروني»^(۳).

همراه رسول الله ﷺ غذا میل می‌کردیم و همراه ما ابو عبیده بن

۱- مسند احمد، جلد ۵ صفحه ۲۵۷.

۲- صحیح مسلم، جلد ۸ صفحه ۱۴۵ و کنز العمال، جلد ۱۲ صفحه ۱۶۴.

۳- مسند احمد، جلد ۴ صفحه ۱۰۶، فتح الباری، جلد ۷ صفحه ۵ مستدرک حاکم، جلد ۴ صفحه ۸۵.

جراح [یکی از بزرگان صحابه] بود، ابو عبیده پرسید: ای رسول الله ﷺ! آیا کسی بهتر از ما نیز وجود دارد؟ ما همراه شما ایمان آوردیم و جهاد کردیم. رسول الله ﷺ فرمودند: آری، گروهی پس از شما می آیند که به من ایمان دارند اما مرا ندیده اند.

در روایتی دیگر آمده است که رسول الله ﷺ فرمودند:

«لِيتَنِي لَقِيَتْ إِخْوَانِي! فَإِنِّي أَحَبُّهُمْ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَلَيْسَ نَحْنُ إِخْوَانُكَ؟ قَالَ: لَا، أَنْتُمْ أَصْحَابِي، إِخْوَانِي الَّذِينَ لَمْ يَرُونِي وَأَمَّنُوا بِي»^(۱).

ای کاش دوستانم را ملاقات نمایم! به درستی که آنان را دوست می دارم. ابو بکر عرض کرد: آیا ما برادران شما نیستیم؟ پیامبر ﷺ در پاسخ فرمودند: خیر، شما یاران من هستید، برادران من کسانی هستند که مرا ندیده اند و به من ایمان آورده اند.

روایات فوق به صراحت بیان می کنند بهترین انسانها، کسانی هستند که علی رغم اینکه پیامبر ﷺ را ندیده اند اما ایمان آورده اند و حضرتش را دوست می دارند. نظریه پردازان عدالت تمامی صحابه چگونه می خواهند برای این دو دسته از روایات متعارض چاره جویی کنند؟ در این زمینه به دو روایت دیگر از رسول الله ﷺ اشاره می کنیم که حاوی نکته ظریفی می باشد.

«خَيْرَ أُمَّتِي الَّذِينَ إِذَا سَاءُوا اسْتَغْفَرُوا وَإِذَا أَحْسَنُوا اسْتَبْشَرُوا وَإِذَا سَافَرُوا قَصَرُوا وَأَفْطَرُوا»^(۲).

۱- کنز العمال، جلد ۱۲ صفحه ۱۸۳ و المعجم الاوسط، جلد ۵ صفحه ۳۴۱ (با اندکی تفاوت).

۲- سبل السلام، جلد ۲ صفحه ۴۴ و تلخیص الحبیر، جلد ۴ صفحه ۴۷۴.

برترین امت من کسانی هستند که هنگام گناه، توبه می‌کنند و هنگام انجام کار شایسته خوشحال می‌شوند و چون سفر کنند نماز را شکسته می‌خوانند و روزه نمی‌گیرند.

در روایت دیگر نیز آمده است:

«خياركم الذين إذا سافروا قصرُوا الصلاة وأفطروا»^(۱).

بهترین شما کسانی هستند که در هنگام سفر، نماز شکسته بخوانند و روزه نگیرند.

این دو روایت اخیر در منابع مهم و معتبر اهل سنت نقل شده است، به خصوص روایت دوم که شافعی آن را در مهمترین کتاب خود «الامم» نیز نقل کرده است. به نص صریح دو روایت فوق، بهترین مردمان کسانی هستند که در سفر نمازهای خود را شکسته می‌خوانند. اما اهل سنت به این روایت عمل نمی‌کنند؛ بنابر این طبق روایتی که مفتی بزرگ اهل سنت نقل می‌کند خود آنان از دایره و محدوده برترین انسانها خارج می‌شوند.

به این آیه شریفه دقت بفرمایید.

﴿وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ﴾^(۲).

هنگامی که سفر می‌کنید، گناهی بر شما نیست که نماز را کوتاه کنید (شکسته بخوانید).

شیعیان که به وسیله ائمه اطهار عليهم السلام به سرچشمه وحی متصل هستند دچار تفسیر به رأی نمی‌گردند و بنابر نظر امام صادق عليه السلام شکسته خواندن نماز را در سفر

۱- کتاب الامم، جلد ۱ صفحه ۲۰۸ و الجامع الصغير، جلد ۱ صفحه ۶۱۷.

۲- سورة نساء، آیه ۱۰۱.

واجب و متنی از طرف خدای سبحان می‌دانند^(۱). اینان عمل نکردن به آن را سوء ادب و گناهی بزرگ به شمار می‌آورند؛ چرا که باید هدیه و منت بزرگتر را به دیده‌جان پذیرفت. اهل سنت در روایتی دیگر از پیامبر ﷺ نقل می‌کنند:

« خیر اُمّتی اوّلها و آخرها و فی وسطها الکدر »^(۲).

بهترین امت من در اوّل و آخر هستند و در میان این دو گروه از امت من، گروهی تیره و تاریک می‌باشند.

به راستی اهل سنت با این دست از روایات چه می‌کنند؟ و چگونه آنها را تأویل و تبیین می‌نمایند؟

ط: تعارض روایات با قرآن کریم؛

علاوه بر روایات متعارض که اهل سنت باید به گونه‌ای به حلّ آن بپردازند، روایت مورد استدلال با مشکل دیگری نیز مواجه می‌باشد. بنابر قاعده‌ای که در علم اصول اثبات شده است و علمای شیعه و سنی آن را پذیرفته‌اند، هر گاه حدیث و روایتی از پیامبر ﷺ - و یا بر مبنای شیعه از ائمه اطهار علیهم السلام - با قرآن کریم در تعارض باشد و با آن موافق نباشد آن روایت از اصل باطل و بی اعتبار خواهد بود و نمی‌تواند مورد استدلال و استناد واقع شود^(۳). با این مقدمه پرده از تعارض دیگری از مقابل چشمان اهل سنت کنار می‌رود؛ چرا که روایت منسوب به نبی مکرم ﷺ با آیه ۱۳ سوره حجرات تعارض دارد؛ زیرا خداوند می‌فرماید:

۱- تفسیر عیاشی، جلد ۱ صفحه ۲۷۱.

۲- کنز العمال، جلد ۱۱ صفحه ۵۲۷ و جامع الصغیر، جلد ۱ صفحه ۶۲۵.

۳- کافی، جلد ۱ صفحه ۶۹، کفایة الاصول، صفحه ۵۰۵، از منابع اهل سنت بنگرید به کتاب الامّ، جلد ۷ صفحه ۳۵۸ و المجموع، جلد ۴ صفحه ۳۴۲.

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾ .

گرامی ترین شما نزد خداوند با تقوی ترین شما است .

خداوند متعال ، بهترین انسانها را نه صحابه ، بلکه انسانهای پرهیزگار معرفی می کند ، چه جزء صحابه باشند یا نباشند . در یک کلام می توان گفت روایت دوّم اهل سنّت به دلیل مواجه بودن با اشکالات فراوان از نظر دلالت ارزشی ندارد و نمی تواند عدالت تمامی صحابه را ثابت کند .

تفاوت ائمت پرتر با اصحاب عادل؛

اهل سنّت برای اثبات عدالت تمامی صحابه به روایت دیگری نیز استناد می کنند ، آنان بر این باورند که رسول الله ﷺ فرموده اند :

« أَنْتُمْ تَتَمُّونَ سَبْعِينَ أُمَّةً ، أَنْتُمْ خَيْرُهَا وَأَكْرَمُهَا عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ »^(۱) .

شما آخرین و هفتادمین ملت هستید و نزد خداوند متعال برتر و کریمتر می باشید .

روایت فوق به هیچ وجه دلالت بر عدالت صحابه نمی کند و توان اثبات چنین مسأله ای را ندارد . این روایت در صدد بیان این موضوع است که امت رسول الله ﷺ بهترین امتها می باشد و تفاوت فراوانی وجود دارد بین اینکه امتی بهترین امت باشد و بین اینکه بتوان عدالت تک تک افراد امت را اثبات کرد . از طرف دیگر مفاد و مضمون این روایت در قرآن کریم نیز آمده است .

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ ﴾^(۲) .

شما بهترین امتی بودید که به سود انسانها آفریده شده اند .

۱- مسند احمد ، جلد ۳ صفحه ۶۱ ، سنن الدارمی ، جلد ۲ صفحه ۲۱۳ ، مستدرک حاکم ، جلد

۴ صفحه ۸۴ و کنز العمال ، جلد ۱۲ صفحه ۱۶۹ .

۲- سوره آل عمران ، آیه ۱۱۰ .

عمومی که در این روایت به کار رفته شده است در اصطلاح «عموم مجموعی» است نه «عموم استغراقی»؛ یعنی در برگیرنده تک تک افراد نیست بلکه بیان می‌کند که شما من حیث المجموع و روی هم رفته بهترین امت می‌باشید.

نکته لازم به ذکر اینکه اگر روایتی به صورت مطلق بیان شده باشد و در کنار این روایت با توجه به سایر روایات و آیات قیودی باشد، نمی‌توانیم ظاهر روایت را به صورت مطلق اخذ کنیم و حتماً باید قیود را لحاظ نماییم. در این مورد نیز نمی‌توان به طور عام و مطلق بیان کرد که امت رسول الله ﷺ بهترین امت می‌باشد بلکه باید قیود و شرایط دیگر را نیز لحاظ کرد و با توجه به آن قیود، قائل به برتری امت پیامبر ﷺ شد.

برترین یاران در قرون اولیه؛

اهل سنت برای اثبات ادعای خود به روایتی دیگر از رسول الله ﷺ استناد می‌کنند. این روایت به گونه‌ای است که در نگاه اول، هر خواننده‌ای به مجعول بودن آن پی می‌برد.

«إِنَّ اللَّهَ اخْتَارَ أَصْحَابِي عَلَى الْعَالَمِينَ سَوَى النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَاخْتَارَ لِي مِنْ أَصْحَابِي أَرْبَعَةً فَجَعَلَهُمْ خَيْرَ أَصْحَابِي وَفِي أَصْحَابِي كُلَّهُمْ خَيْرٌ، وَاخْتَارَ أُمَّتِي عَلَى الْأُمَمِ وَاخْتَارَ مِنْ أُمَّتِي أَرْبَعَةَ قُرُونٍ الْقُرْنِ الْأَوَّلِ وَالثَّانِي وَالثَّلَاثِ وَالرَّابِعِ»^(۱).

خداوند، یاران مرا بر تمام جهانیان به جز پیامبران و فرستادگان برگزید، و از تمام یارانم چهار نفر را بهترین افراد برایم قرار داد، هر

۱- مجمع الزوائد، جلد ۱۰ صفحه ۱۶ و كنز العمال، جلد ۱۳ صفحه ۲۳۶.

چند که تمام اصحابم خوب هستند، و امّتم را بر تمام امّتها برگزید و قرنهای اول، دوم، سوم و چهارم را برای امّتم انتخاب کرد.

روایت فوق برخی از اشکالات روایات گذشته را ندارد امّا با این وجود از نظر سند و دلالت دارای اشکالات اساسی می‌باشد. امّا از نظر سند، بسیاری از علمای علم رجال اهل سنت روایت فوق را به لحاظ سندی مورد طعن و خدشه قرار داده‌اند. ذهبی^(۱)، خطیب بغدادی^(۲)، ابن حبان^(۳) و ابن حجر^(۴) اعتبار آن را قبول ندارند، نسائی و ابن عدی نیز به نقل ذهبی آن را ضعیف دانسته‌اند^(۵). امّا از نظر دلالت، آیا واقعاً علمای اهل سنت می‌پذیرند که خیانتکارانی چون حجّاج بن یوسف ثقفی و مغیره ابن شعبه از احمد حنبل، شافعی، مالک و... برتر و بالاتر باشند. اگر می‌پذیرند که ما سخنی نداریم امّا اگر نمی‌پذیرند با روایت معتبر خود چه می‌کنند^(۶)؟

«وَالسَّلَامُ عَلَیْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ»

۱- میزان الاعتدال، جلد ۲ صفحه ۴۴۰.

۲- تاریخ بغداد، جلد ۳ صفحه ۳۸۱.

۳- کتاب المجروحین، جلد ۲ صفحه ۴۰.

۴- تقریب التهذیب، جلد ۱ صفحه ۵۰۱.

۵- میزان الاعتدال، جلد ۲ صفحه ۲۴۱.

۶- انشاء الله پس از پایان یافتن مباحث عدالت صحابه، بحول الهی قصد داریم به مسأله‌ای بپردازیم که اهل سنت پیرامون آن بسیار مانور می‌دهند و آن این است که اگر خلیفه اول و دوم نبودند، نامی از اسلام در ایران نبود و ایرانیان مسلمان نمی‌شدند، مباحث بسیار ظریفی در نقد گفته فوق وجود دارد. انشاء الله در آینده به آنها خواهیم پرداخت امّا نمی‌دانیم پاسخی از اهل سنت می‌شنویم یا همچنان مُهر سکوت بر لب خواهند زد.

خودآزمایی؛

- ① دومین روایت مورد استناد اهل سنت چیست؟ و چگونه به آن استدلال می‌کنند؟
- ② دور را تعریف کنید و ثابت کنید که استدلال اهل سنت مبتنی بر دور می‌باشد.
- ③ لوازم فاسد، پذیرفتن عدالت صحابه بر مبنای روایت دوم چیست؟
- ④ چند جنایت روی داده در صدر اسلام را بیان کنید و این جنایات بیانگر چه موضوعی می‌باشد؟
- ⑤ پیامبر ﷺ در رابطه با امام حسن و امام حسین علیهما السلام چه تعبیری به کار برده‌اند؟
- ⑥ چند روایت متعارض با روایت مورد استشهاد اهل سنت را نویسید.
- ⑦ رسول الله ﷺ چه افرادی را بالاتر و برتر از همه معرفی می‌کند؟
- ⑧ دو ویژگی مهم امت برگزیده پیامبر ﷺ چیست؟
- ⑨ چرا اهل سنت هنگام مسافرت نماز کامل می‌خوانند؟
- ⑩ روایاتی که اهل سنت در مورد شکسته بودن نماز در سفر نقل می‌کنند، چه مطلبی را ثابت می‌کند؟
- ⑪ تعارض روایت مورد استشهاد اهل سنت با قرآن کریم را بیان کنید.

بنابر قاعده‌ای که در علم اصول اثبات شده است و علمای شیعه و سنی آن را پذیرفته‌اند، هرگاه حدیث و روایتی از پیامبر ﷺ - و یا بر مبنای شیعه از ائمه اطهار علیهم‌السلام - با قرآن کریم در تعارض باشد و با آن موافق نباشد آن روایت از اصل باطل و بی اعتبار خواهد بود و نمی‌تواند مورد استدلال و استناد واقع شود. با این مقدمه پرده از تعارض دیگری از مقابل چشمان اهل سنت کنار می‌رود ...

(صفحه ۱۵ از همین جزوه)

- محل عرضه CD جلسات به سوی معرفت: ابتدای خیابان امام، جنب قائمیه، فروشگاه آوای مهر.
- شماره سیستم پیام کوتاه (SMS) ۳۰۰۰۷۲۲۷۰۸ می‌باشد.
- در صورت تمایل به دریافت پیام کوتاه جلسات، شماره تلفن همراه خود یا دوستانتان را با نام به سیستم ارسال کنید.

محل برگزاری جلسات:

کاشان: حسینیه مرحوم آیت الله یشربی رحمته الله علیه

تلفن: ۴۴۴۴۳۴۳ - ۴۴۴۵۲۷۷ شماره: ۴۴۴۹۹۳۳

پست الکترونیک: info@yasrebi.ir

www.yasrebi.ir